

Az Országos Környezetvédelmi Tanács észrevételei,- véleménye és javaslatai

az Országos Hulladékgazdálkodási Terv [OHT], valamint a Terv Környezeti Értékelése, azaz a Terv Stratégiai Környezeti Vizsgálata [SKV] tartalmú dokumentumokhoz

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 43.§ (4) bekezdés előírása szerint az „egyes tervezés programok”,- így az Országos Hulladékgazdálkodási Tervről [OHT], illetve ennek megvalósítási programjairól (is), a környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet alapján, környezeti értékelést [KÉ] magában foglaló környezeti vizsgálatot kell készíteni és lefolytatni. A környezeti értékelést tartalmazó terv tervezetét az Országos Környezetvédelmi Tanács számára – a döntést hozó elé terjesztést megelőzően – véleményezésre meg kell küldeni, amelyről a Tanács állásfoglalást ad ki.

A véleményezésre megküldött anyag ennek megfelelően tartalmazza az OHT tervezetét és annak környezeti értékelését. Sajnálatos módon a két dokumentum nincs összhangban, mivel a KÉ még 2020 novemberében az OHT akkori állapotáról készült, így az nem terjedhetett ki az ezt követően az egyes energetikai és hulladékgazdálkodási tárgyú törvények módosításáról szóló 2021. évi II. törvény hulladékgazdálkodási vonatkozásaira, illetőleg az abból következő változások OHT -ban történő megjelenítésére. Erre, maga a KÉ összefoglalója is felhívja a figyelmet.

„Mindemellett fontos megjegyezni, hogy a jelen KÉ elemzéseinek kidolgozásával párhuzamosan megjelent, az egyes energetikai és hulladékgazdálkodási tárgyú törvények módosításáról szóló törvényjavaslat tartalmi elemeinek (főként a visszavételi rendszerek bevezetése és a koncessziós működtetés) és az OHT III. intézkedéseinek összhangját a javaslat elfogadásának esetén biztosítani szükséges, s az esetleges változtatások mélységétől függően a KÉ elemzések felülvizsgálata is indokolt lehet.”

Mivel a kapott OHT tervezet már tartalmaz ezen összhang biztosítását célzó intézkedési javaslatokat, a Tanács indokoltnak tartja a KÉ felülvizsgálatát, különös tekintettel a koncessziós működtetés közszolgáltatásokra és az EPR rendszerekre gyakorolt hatásaira, valamint a kötelező visszaváltási rendszer kialakítására. Javasoljuk a KÉ kiegészítését ezen területek vizsgálatával, majd a kiegészített, az időközben lezajlott társadalmi egyeztetés eredményeit is tartalmazó OHT tervezet és értékelés ismételt megbeszélését,- megvitatását.

A megküldött Környezeti Értékelést [KÉ-t] – tekintetbe véve a 2020. novemberi helyzetet – általánosságban igen alaposnak ítéljük; az értékelési módszert és szempontokat megfelelőnek tartjuk. Az értékelés alapján adott javaslatok döntő többségével egyetértünk, továbbá javasoljuk, a következő pontokhoz tett észrevételeink figyelembevételét és azok beépítését.

Energetikai hasznosítás és RDF: Egyetértünk a KÉ azon javaslatával, hogy az RDF hazai felhasználását elősegítendő, kerüljenek meghatározásra azok a minőségi paraméterek és ezek meglétének minőségtanúsítási feltételei, amelyek alapján az egyes felhasználók (cementgyár, hőerőmű, távfűtő mű) nagy biztonsággal vehetik át az alapanyagot. Szükségesnek tartjuk az így meglévő kapacitások ismételt áttekintését, különös tekintettel az utóbbi évek cementipari fejlesztéseire.

Csomagolási hulladékok: Ismételten felhívjuk a figyelmet arra, hogy a termékdíj rendszer a csomagolászerekre alapozva jelentősen több hulladékképződéssel számol, mint amennyi ténylegesen a csomagolt termékek tényleges csomagolásából származik. Javasoljuk az EU irányelv szerinti csomagolási alapra és az annak megfelelő EPR rendszerre visszatérni. Szükségesnek tartjuk a szennyezett, veszélyes hulladéknak számító csomagolások kérdését is áttekinteni, különös tekintettel a gyógyszer- és növényvédőszer-csomagolások működő rendszereire. Továbbra is rendezetlen a festék, ragasztó, oldószer csomagolások gyűjtése és kezelése. Célszerű lenne a szermaradványok és a csomagolások kérdését külön tárgyalni és kezelni.

A körforgásos gazdaság kialakítása érdekében valóban új feldolgozó kapacitások bevonására van szükség, azonban a megcélzott anyagok (színes üveg, barna papír, társított) területeken részletes elemzésekre lenne szükség a méretgazdaságosság szempontjából. Kérdéses, hogy piaci alapon, csupán a hazai forgalomra építve, ki és miből fogja ezeket a kapacitásokat megépíteni és működtetni.

Véleményünk szerint a *gyógyszerhulladék* gyűjtése és kezelése a jelenlegi EPR alapon a forgalmazási helyeken történő átvétellel és a termikus ártalmatlanítással lényegében megoldottnak tekinthető. Biztonsági okokból nem tartjuk szerencsésnek a gyűjtést a hulladékudvarokra is kiterjeszteni, csakúgy, mint az anyagában hasznosítás lehetőségének felvetését sem. Nem szerencsés a gyógyszerhulladék és az *egészségügyi hulladék* kezelésének együtt tárgyalása, két külön rendszerről van szó, mindkettőben szigorú közegészségügyi szabályok szerint működtetve.

Textilhulladékok: Alapvetően a ruhaiparra és a lakossági/háztartási hulladéokra koncentrál a terv, nagyobb hangsúlyt kellene fektetni az ipari textilhulladéokra, a nem ruházati egyéb hulladékokra (szőnyeg, matrac, párnatöltet), valamint az újra-használathoz, újrafeldolgozáshoz szükséges kapacitásokra (gyűjtés, válogatás, anyag szerinti szétválasztás (bőr, műszál, természetes növényi vagy állati eredetű termékek).

Elemek/akkumulátorok: Javasoljuk külön kezelni – az irányelv szerint is külön kezelt – hordozható, ipari és gépjármű elem/akkumulátorokat. Egyetértünk a lítium-ion akkumulátorok külön tárgyalásával, azonban nem derül ki, hogy ez a külön kezelést a gyakorlatban hogyan tervezik megvalósítani (különös tekintettel a tűzveszélyességre).

Elektromos berendezések: Nem derül ki, hogy Magyarország melyik elszámolási módszert alkalmazza a hasznosítási arányok kiszámítására (forgalom 65%-a vagy hulladék 85%-a). Így az sem egyértelmű, hogy mennyi jelenleg a ténylegesen begyűjtött és feldolgozott mennyiség és mennyire vagyunk elmaradva a teljesítendő célértéktől.

Megfontolandónak tartjuk a különböző, az irányelvi csoportosításnak megfelelő kategóriák külön tárgyalását, mivel azok gyűjtési és feldolgozási lehetőségei igen eltérőek lehetnek.

Többször előfordul az ökodeSIGN feltételek hazai kialakítása és bevezetése. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy az elektromos berendezésekre ezt a kérdést megújított és folyamatosan bővített EU rendeletek szabályozzák, és készül az átfogó „fenntartható termékpolitika”-ról szóló keretrendszer is. Ezekről eltérő hazai szabályok felállítása piaci hátrányok kialakulásához vezethet.

Gépjárművek: a hazai statisztika szerint az elvárt hasznosítási rátát teljesítjük, azonban ez csak a bemutatott legális, megfelelően dokumentált eljárásokra vonatkozik. A gépjármű forgalomba helyezési adatok egyre távolodnak a kivont járművek számától, mára már akár tízszeresen is meghaladják. Az egész gépjármű-nyilvántartási rendszer, a tulajdonosok és a gyártók felelősségének szabályozása átalakításra szorul.

EPR: Az értékelés rögzíti, hogy „Azon intézkedések, melyek főleg a gyártókra vonatkoznak – terméktervezés, gyártás, ipari szimbiózis stb. –, illetve ahol EPR rendszer megvalósítása a cél, ott közvetlen állami beavatkozásra nincs szükség.”

Ugyanakkor az egyes termékekre, illetve hulladékaikra vonatkozó tervek csaknem mindegyike tartalmazza egy új EPR rendszer bevezetését, ami a HKI előírásainak érvényesítéséhez valóban indokolt, különösen a termékdíj alá tartozó termékek és hulladékaik esetén. Azonban az irányelv értelmében a külön közösségi szabályozás alá tartozókat (gépjármű, elem/akku, elektronika) nem a HKI, hanem a vonatkozó irányelveknek megfelelően kell működtetni.

Mindemellett nem derül ki, hogy ez az átalakítás a gyakorlatban milyen működési, működtetési struktúrában, milyen költségeket és feladat megosztást eredményez.

Hiányoljuk a KÉ-ből – és így az OHT-ből is – annak bemutatását, hogy a tervezett intézkedések elmaradása esetén milyen környezeti kockázatokkal kell számolnunk, így például az illegális hulladékégetés elleni határozott fellépés elmaradása milyen levegőszennyezési, egészségügyi következményekkel járna, vagy az építési/bontási hulladék újrafeldolgozásának és újrafelhasználásának elterjedése hiányában milyen problémák merülnek fel az építőanyag kitermelés következtében.

Össességében – a fentiek figyelembevételével – a KÉ-t javasoljuk kiegészíteni a koncessziós rendszerre és a visszaváltási díjra vonatkozó értékeléssel, különös tekintettel a következőkre:

Az állam globális teljesítési felelősségének egyetlen szereplőre testálása komoly kockázatot jelent a feladatok teljesítését illetően (!) Az OHT megvalósítása gyakorlatilag a Koncesszorra hárul. Elengedhetetlennek tartjuk, hogy az OHT – és a KÉ – térjen ki arra, hogy milyen intézkedések, szervezeti és szerkezeti, gyakorlati végrehajtási intézkedések biztosítják e kockázat minimalizálását, miként garantálják a közszolgáltatás szükséges fejlesztését és hatékony működését, a gyártók és forgalmazók érdekeltségét a kiterjesztett gyártói felelősség érvényesítésében, a visszaváltási rendszerben az újra-használat preferálását, és nem utolsósorban a hulladékgazdálkodási szolgáltatók körforgásos gazdaságban betöltött szerepét.

2021. Szeptember 13. –án

Országos Környezetvédelmi Tanács